

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Είναι δύσκολο για κάποιον συγγραφέα να περιγράψει τη χαρά και την ικανοποίηση που νιώθει βλέποντας το βιβλίο του να φτάνει στα χέρια των αναγνωστών, για τους οποίους πρωτίστως έχει γραφτεί. Το ίδιο δύσκολο μπορώ να κρύψω την αγωνία μου λίγο πριν από την εκτύπωση του βιβλίου στη χώρα με την οποία συνδέθηκα σε τέτοιο βαθμό ώστε να τη θεωρώ δεύτερη πατρίδα μου. Τα συναισθήματα χαράς και ικανοποίησης αναμειγνύονται με το αίσθημα της ευθύνης, όπως και μιας ενδόμυχης ανησυχίας, για τον τρόπο με τον οποίο οι έλληνες αναγνώστες θα αξιολογήσουν την εργασία μου, στη συγγραφή της οποίας αφιέρωσα τόσο χρόνο και κόπο. Η συνειδητοποίηση ότι η ουσιαστική συζήτηση και η στοιχειοθετημένη κριτική είναι προτιμότερες από τη σιωπή με βοήθησε να ξεπεράσω τους αρχικούς μου δισταγμούς.

Η συγγραφή του παρόντος βιβλίου αποτέλεσε για μένα ένα μακρύ ταξίδι. Αρχισα μαθαίνοντας ελληνικά για να περάσω σταδιακά στη μελέτη εγγράφων σε αρχαία ... «δύο ηπειρών και πέντε γλωσσών», υποχρεωμένη να δίνω κάθε τόσο εξηγήσεις στην ίδια στερεότυπη ερώτηση: Γιατί εγώ, μια τσέχα ιστορικός χωρίς ελληνικές ή γερμανικές ρίζες, αποφάσισα να ασχοληθώ με το θέμα των ελληνογερμανικών σχέσεων στη σκιά του ναζιστικού παρελθόντος. Ή γιατί δεν επέλεξα να ασχοληθώ με την ιστορία της πατρίδας μου, η οποία κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και των τελευταίων δεκαετιών του 20ού αιώνα έζησε επίσης συνταρακτικά γεγονότα, για τα οποία κάποιος θα μπορούσε να γράψει χιλιάδες σελίδες. Αυτό ακριβώς ήταν και το αρχικό έναυσμα που με οδήγησε στην απόφαση να ασχοληθώ ειδικά με την Ελλάδα: Με τη βοήθεια ελλήνων φίλων γνώρισα πιο καλά την ιστορία της Ελλάδας κατά τη διάρκεια

της γερμανικής κατοχής. Συνειδητοποίησα ξαφνικά πως οι γερμανοί κατακτητές δεν εξολόθρευσαν χωριά ολόκληρα μόνο στην πατρίδα μου. Συνειδητοποίησα ότι δεν ήταν μόνο οι Εβραίοι της Κεντρικής Ευρώπης αυτοί που οδηγήθηκαν στους θαλάμους αερίων, καθώς και ότι συνεργάτες των κατακτητών, που στη συνέχεια πέρασαν στην υπηρεσία των νέων καθεστώτων παραμένοντας ατιμώρητοι, ενόσω τα πραγματικά θύματά τους μάταια περίμεναν κάποια δικαίωση, δεν υπήρξαν μόνο στις χώρες του Ανατολικού μπλοκ.

Μολονότι το θέμα της ναζιστικής κατοχής στην Ελλάδα ερευνήθηκε εξαντλητικά στο ελληνικό ακαδημαϊκό περιβάλλον, πολύ περισσότερο από το εξωτερικό, με εξαίρεση φυσικά την περίπτωση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, θεώρησα υποχρέωσή μου να αναφερθώ και εγώ συνοπτικά στην ίδια περίοδο, βασισμένη κυρίως σε δευτερογενείς πηγές. Αντιλαμβάνομαι ότι για όσους ασχολούνται συστηματικά με τη νεότερη ιστορία της Ελλάδας η πρώτη ενότητα του βιβλίου δεν αποτελεί παρά επανάληψη λίγο πολύ γνωστών διαπιστώσεων, ωστόσο αυτή η αναδρομή κρίθηκε απαραίτητη για το μέσο αναγνώστη, ειδικά για όσους δεν ζουν στην Ελλάδα.

Κεντρικό θέμα του βιβλίου μου είναι η διαχείριση του ναζιστικού παρελθόντος όχι μόνο από ιστορικής πλευράς, αλλά και από νομικής, πολιτικής και κοινωνικής. Μολονότι η έρευνά μου ασχολείται κυρίως με την Ελλάδα, επιχειρεί, βασισμένη στο παράδειγμά της, να επανεξετάσει τις περιστάσεις, τις μεθόδους και εν γένει τη δυνατότητα αποκατάστασης των αδικιών που επέφερε ο πόλεμος. Σε αυτό το πλαίσιο τίθεται επίσης το ερώτημα για το ρόλο και τη βαρύτητα των πολιτικών αποφάσεων στην οικονομική συνεργασία δύο χωρών, στην προκειμένη περίπτωση για την ευθύνη των πολιτικών ηγεσιών της Ελλάδας και της Γερμανίας στη διαμόρφωση του μεταπολεμικού πλαισίου οικονομικής συνεργασίας. Εξετάζεται ακόμα η απήγηση πολιτικών επιλογών στις αποφάσεις δικαστηρίων ή το κατά πόσο οι οικονομικές επιδιώξεις ωθούν τους πολιτικούς να ασχοληθούν με ευαίσθητα ζητήματα του παρελθόντος.

Το βιβλίο μου ασφαλώς και δεν παρέχει εξαντλητικές απαντή-

σεις σε αυτά τα ερωτήματα. Στηριγμένο όμως στην έρευνα των διαθέσιμων πηγών, ειδικότερα των ελληνικών, προσπαθεί να ρίξει περισσότερο φως στα παρασκήνια της συγκεκριμένης περιόδου. Από την ώρα που ολοκληρώθηκε η συγγραφή της συγκεκριμένης εργασίας είδαν το φως της δημοσιότητας και άλλες αξιόλογες εργασίες, τις οποίες φυσικά δεν ήταν δυνατό να γνωρίζω την περίοδο που έγραφα το βιβλίο, παρέχουν ωστόσο στους ειδήμονες και στους αναγνώστες τη δυνατότητα σύγκρισης. Τόσο τα ελληνικά όσο και τα γερμανικά ΜΜΕ συχνά επανέρχονται στο θέμα των πολεμικών αποζημιώσεων και ενημερώνουν για τις σχετικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν άτομα ή μη κυβερνητικές οργανώσεις αλλά και για προτάσεις και αντιδράσεις που προέρχονται από κυβερνητικούς κύκλους. Ελπίζω ότι και η δική μου εργασία θα συμβάλει στην περαιτέρω έρευνα των ελληνο-γερμανικών σχέσεων μετά τον πόλεμο και για αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τις Εκδόσεις Αλεξάνδρεια για την πρωτοβουλία τους να δημοσιεύσουν στα ελληνικά τα αποτελέσματα της έρευνάς μου. Πιστεύω ότι σύντομα θα έχουμε την ευκαιρία να δούμε και νέες έρευνες βασισμένες σε αναξιοποίητες πηγές υπό το πρίσμα των τελευταίων εξελίξεων.